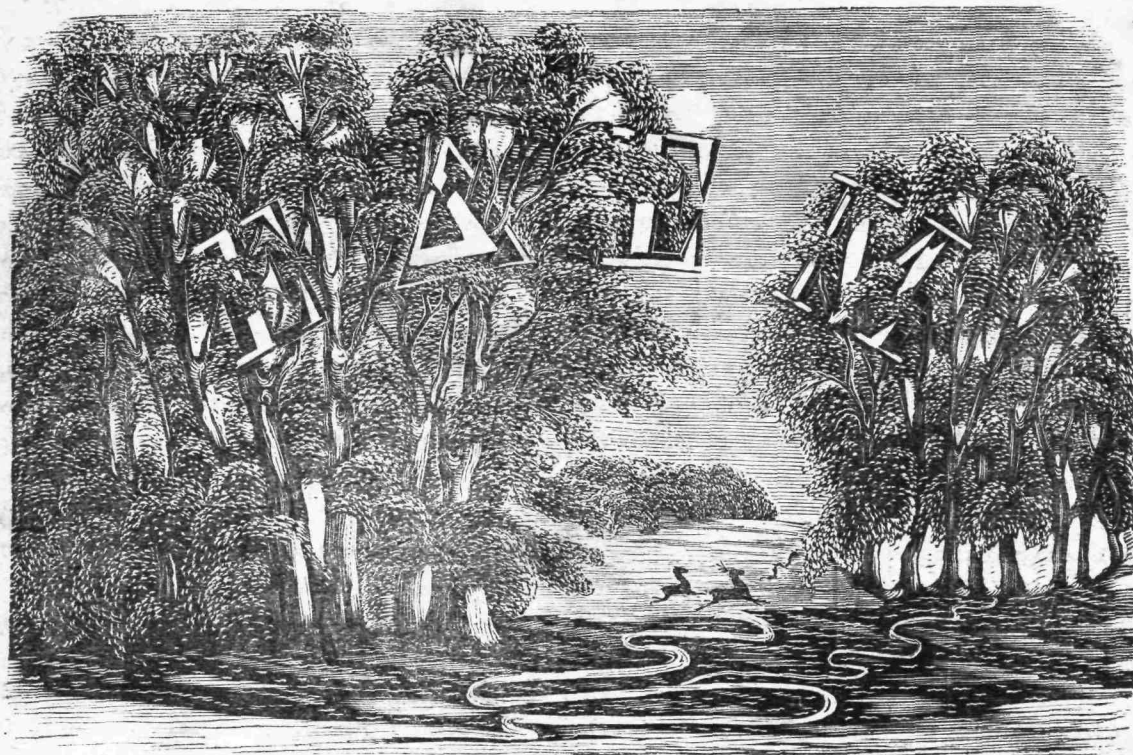

ΣΥΓΓΡΑΜΜΑ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΝ

ΦΥΛΛΑΔΙΟΝ Α'.

ΦΕΒΡΟΥΑΡΙΟΥ 15 1862.

ΕΤΟΣ Α'.

ΕΙΔΟΠΟΙΗΣΕΙΣ.

Α'. Τὸ σύγγραμμα ἡμῶν θέλει ἐκδίδεσθαι κατὰ δεκάπενθημερίαν εἰς δύο τυπογραφικὰ φύλλα καὶ ὅχι καθ' ἑβδομάδα εἰς ἓν ὡς προηγγέλθη. Τὸ μέτρον τοῦτο ἐλάβομεν ἵνα τὸ φύλλον ᾖ περιεκτικώτερον καὶ κατὰ συνέπειαν ποικιλλωτέρα ἢ ὕλη.

Β'. Ὅσοι τῶν Κυρίων ἐπιθυμοῦσι νὰ γίνωσιν συνδρομηταί, ὀφείλουσι μετὰ τὴν παραλαβὴν τοῦ Α' καὶ Β' φύλλου νὰ προκαταβάλλωσι τὴν συνδρομὴν τῶν.

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΦΙΛΟΛΟΓΙΑ.

ΜΕΛΕΤΑΙ ΕΠΙ ΤΟΥ ΊΣΟΚΡΑΤΟΥΣ

ὑπὸ τοῦ Γάλλου ΕΡΝΕΣΤΟΥ ΧΑΒΕ (ERNEST HAVET)
(Μετάφρασις I. X. K.)

Οἱ ἐπὶ τῆς ἀρχαίας φιλολογίας ἀκαταπαύστως ἐνασχολούμενοι κριτικοὶ δὲν παύουσιν, ἀκολουθοῦντες πάντοτε τὰ ἔχνη τοῦ Ἱερωνύμου Βόλφ, (Jerôme Wolf) Ἑρρίκου Ἑστιέννου, (Henri Estienne) Ὠγέρ, (Auger) Κοραΐ καὶ Βέκκερ, (Bekker) νὰ δημοσιεύσωσι καθ' ἑκάστην πονήματα ἐπὶ τοῦ Ἰσοκράτους, οἱ δὲ τὴν ἱστορίαν τῆς Ἑλληνικῆς φιλολογίας συγγράφοντες κατατάττουσι διακαίως τὸν ῥήτορα ἐν ταύτῃ (α). Ἀλλὰ μεταξὺ τῶν κλασ-

(α) Pierron. Histoire de la Litterature Grecque 1850.

σικῶν τῶν περικλεῶν χρόνων τῆς Ἑλλάδος, ὁ Ἰσοκράτης μόνος παρηγωνίσθη, καὶ δὲν εἶναι γνωστὸς εἰμὴ εἰς τὰ σχολεῖα. Ὁ Φεnelὼν μετεχειρίσθη τὸ ὄνομά του ἵνα καταδικάσῃ τὴν ῥητορικὴν, ἀλλ' ἐκ τοῦ τρόπου μετ' οὐ οὐτος περὶ τοῦ ῥήτορος ὁμιλεῖ, ἀρκούντως δείκνυσι ὅτι ὁ λίγον ἐνόησεν αὐτόν. Ἀγνοῶ, ἐάν ὁ καθ' ὅλα περιέργος Βολταῖρος, (Voltaire) ἀνέφερεν ἀπλῶς τὸ ὄνομά του, ἀλλ' ὁ συγγραφέων καὶ σχολιάζων λόγους Θωμᾶς, (Thomas) μὴ δυνήεις φυσικῶ τῷ λόγῳ νὰ λησμονήσῃ αὐτόν, τῷ ἀφιέρου ἐν ἐκτενὲς κεφάλαιον ὅπερ ὅμως ἀτελεὲς μένει εἰσέτι. Ἡ κατὰ τὸ 1787 ἐκδοθεῖσα Γαλλικὴ μετάφρασις τοῦ Ὠγέρ, οὐ μόνον ὑπῆρξε ἀκατάλληλος ἐν τοιαύτῃ ἐποχῇ, ἀλλὰ καὶ λίαν ἀτελής, καίτοι ἱκανὰ κεκτημένη προτερήματα πρὸς διάδοσιν τοῦ Ἰσοκράτους. Ἐκτοτε οὐδεμία ἄλλη μετάφρασις ἐφάνη (α). Ὁ Βαρθελεμύ, (Barthélemy), ἐν τῇ τοῦ Ἀναγάρσεως Περιγήσει, πικρὰν ἐν παρόδῳ ἐχάραξεν εἰκόνα τοῦ Ἰσοκράτους, οὐδεμίαν δώσας προσοχὴν εἰς τὰ συγγράμματα αὐτοῦ. Οὐδ' ὁ Λαχάρπ, (La Harpe) οὐδ' ὁ Σατωβριάν, (Chateaubriand) μνεῖαν περὶ αὐτοῦ ἐποίησαντο, ἐνῷ ὁ Κουρίερ, (Courier) μετὰ ζήλου ἐνησχολήθη περὶ τὸν Ἰσοκράτην. Ἀλλ' ὁ Κουρίερ δύναιτο νὰ ὀνομασθῇ Ἕλληνας ὅπως καὶ ὁ Βουασσανάδ (Boissonaie) (β). Οἱ ἐπιστημότεροι δὲ μεταγενέστεροι κριτικοὶ δὲν ἀπῆντησαν ἐν ταῖς μελέταις αὐτῶν τὸν Ἰσοκράτην. Ἐνὶ λόγῳ, ὁ τέλειος οὗτος καὶ περιβόητος νοῦς δεῖται δυστυχῶς εἰσέτι μεθερμηνύσεων καὶ ἀναπτύξεων. Οὐχ ἥττον ὅμως ἡ ἐπὶ τοῦ Ἰσοκράτους μελέτη διπλὴν παρέχει τὴν ὠφέλειαν, εἴτε διὰ τὸν ἐν τῇ ἱστορίᾳ ἀναμειγμένον βίον του, εἴτε διὰ τὴν ῥητορικὴν αὐτοῦ ἱκανότητα.

Ἐξετάσωμεν αὐτόν πρῶτον ἱστορικῶς. Ὁ βίος τοῦ Ἰσοκράτους, ἥτοι ἡ ἐνδοξος περίοδος τοῦ βίου του, ἐκτείνεται ἀπὸ τοῦ Πελοποννησιακοῦ πολέμου μέχρι τῆς ἐγκαθιδρύσεως τῆς Μακεδονικῆς δυναστείας. Αὕτη εἶναι καὶ ἡ τελευταία περίοδος τῆς ὑπάρξεως τῆς ἐλευθέρως Ἑλλάδος ἐποχὴ τρομερὰ τῇ ἀληθείᾳ καὶ πλήρως ἐμφυλίων πολέμων. καὶ ἦν αἱ Ἑλληνικαὶ πόλεις κατεστρέφοντο ἀμοιβαίως ἵνα ὑποπέσωσιν ἐπὶ τέλους εἰς τοὺς ὄνυχας δεσπότη, ἀγνώστου καὶ ἀπροσδοκῆτου μὲν κατ' ἀρχάς, ἀναποφεύκτου δὲ ἐπὶ τέλους ἐποχὴ καθ' ἣν οἱ ἐσωτερικοὶ σπαρταγμοὶ, ἐκκηθένησαν μὲν τὰ κράτη, ὕψωσαν ὅμως τὰ πνεύματα εἰς τὴν

ὑπέρτατον βαθμὸν τῆς ζωτικότητος καὶ ἐνεργείας. Αἱ Ἀθῆναι πρὸ πάντων, ἡ πασῶν τῶν δημοκρατιῶν μᾶλλον γνωστὴ, ὡς ἐγκαταλείψασα ἡμῖν φιλολογίαν ἣν ἀναγινώσκουμεν, αἱ Ἀθῆναι λέγω, ἡ κεφαλὴ τῆς Ἑλλάδος, ἡ πόλις τῶν ῥητόρων, ἥτις συνήνησε πάντοτε εἰς τὰ ἔργα τὸν νοῦν καὶ τὸν λόγον, καὶ τῆς ὁποίας ἡ φωνὴ ἔφθασεν ἀπὸ περάτων ἕως περάτων, ἔσχε κατὰ τὴν ἐποχὴν ταύτην τὸν δραματικώτερον βίον, οὐδέποτε δὲ ἐφηρμόσθησαν καταλληλότερον οἱ ἐξῆς λόγοι τοῦ Βοσσουέτου. (Bossuet)

« Πόλις ἐν ᾗ εὐρυτά, ἡ ἐλευθερία καὶ τὰ πάθη, ρέα παρῆχον καθημέραν θεάματα. » Ἡ μελέτη ὅθεν αὕτη οὐχὶ μόνον τὴν περιέργειαν, ἀλλὰ καὶ σκέψεις ἐμβριθεστέρας καὶ σοβαρωτέρας διεγείρει ἐν ἡμῖν. Ἡ πόλις τῶν Ἀθηναίων ἐπενόησε καὶ ἐτόλμησε πρώτη τὴν δημοκρατίαν, ἥτις καίτοι πρόωρος, ἐδωρήσατο ὅμως τοῖς πολίταις τὴν ἰσότητα, τὸ δίκαιον καὶ τὴν κυριαρχίαν τοῦ νόμου ἡ πόλις τῶν Ἀθηναίων μόνη ἔδειξεν κατὰ τοὺς ἀρχαίους ἐκείνους χρόνους, ὑπὲρ πᾶσαν ἀνθρωπίνην ἐλευθεροβουλίαν, τὰς μεγαλειτέρας καὶ τολμηροτέρας προσπάθειάς πρὸς διάπλασιν τῆς πολιτικῆς ἰδέας, ἡ δὲ μετὰ ταῦτα ἐπ' ἐδραίων βάσεων ἐγκαθιδρυθεῖσα δημοκρατία, ἐκείθεν ἔλαβε τὰς ἀρχάς τῆς ἀτελεῖς μὲν ἀλλ' εὐρείας. Πῶς λοιπὸν νὰ μὴν ἐπιστήσωμεν τὴν προσοχὴν ἡμῶν εἰς τὰς Ἀθῆνας, κατὰ τε τὰς αἰσίας καὶ ἀπαισίας αὐτῆς ἡμέρας, ὅτε μὲν θυμάζοντες, ὅτε δὲ ἐπιπλήττοντες ἡ μᾶλλον συλλυπούμενοι αὐτήν, ἵνα μὴν εἴπω οἰκτεῖροντες, διὰ τὰ σφάλματα καὶ τὰς ἴσχυρας αἰτίας ὥθησαν αὐτὴν εἰς τὴν δουλείαν, εἴτε ἕνεκα τοῦ μαρasmus τῆς ἀνθρωπίνης φύσεως, τῆς οὐσῆς πάντοτε ὑποδεστέρας τῶν προσδοκιῶν τῆς, εἴτε ἕνεκα μυκτηρισμοῦ τυφλῆς τινὸς δυνάμεως ἥτις ἐμπαίζει τὸν ἄνθρωπον καὶ εἰς τὰς καλλίστους φιλοδόξους προθέσεις του διαψεύδουσα σκληρῶς καὶ ἀποτόμως αὐτάς. Ἡ ἐκ τῆς ἱστορίας ταύτης προκύπτουσα ὠφέλεια εἶναι ἀνεξάντλητος, διότι ὅπως κἂν ἐννοήσῃ τις ὅπως κἂν μεθερμηνύσῃ αὐτήν, πάντοτε ἀρέσκειται νὰ ἐμβαθύνῃ πλεῖστον, διὰ τοῦτο καὶ ὁ Κ. Μεριμέ (Mérimée) ἐν τῇ Ἐπιθεωρήσει του, ὁμιλῶν περὶ τῆς μεγάλης Ἑλληνικῆς ἱστορίας τοῦ Κ. Γρότ (Grote) ἀποδείκνυσιν ἐναργῶς ὅποσον ἡ ἐποχὴ αὕτη εἶναι ἀξιοσημείωτος, συνάμα δὲ καὶ διδακτικὴ. Ὁ Ἰσοκράτης ἀναφαίνεται διάφοροτρόπως εἰς τὰ τῆς τότε ἐποχῆς, ὅτε μὲν ἐκθέτων τὰ γεγονότα, ὅτε δὲ ἰδίως ἐπὶ τούτων ἐπιφέρων παρατηρήσεις, οὐχὶ ὅμως θεσπίζων ὡς οἱ ἄλλοι ῥήτορες, ἀλλὰ διδάσκων καὶ ἐπιπλήττων ἐνὶ λόγῳ, ὁ Ἰσοκράτης εἶναι ὁ ἠθικός κατηχητής τοῦ Ἀθηναϊκοῦ λαοῦ. Καὶ πρῶτον μὲν κινεῖ τὴν περιέργειαν ἡμῶν ἐξιστορῶν τὰ ἦθη ἐκείνων πρὸς οὓς ἀποτείνεται, δευτέρον δὲ ἐλκύει ἡμᾶς διὰ τοῖς ἐν αὐτοῖς τοῖς λόγοις του, ἐν οἷς ἀνευρίσκει τις πάντοτε ἐντελῆ τὰ ξιν ἰδεῶν καὶ φρονημάτων, ζωγραφιζομένης εἰκόνης του.

(Ἀκολουθεῖ.)

(α) Ὁ Ὠγέρ δὲν ἠδυνήθη νὰ μεταφράσῃ τὸν ἐπὶ τῆς Ἀντιδόσεως λόγον, τοῦ ὁποίου τὸ μεῖζον μέρος ἦν ἀπωλεσμένον καὶ δὲν ἀνευρέθη παρὰ τὸ 1812. Ὁ λόγος οὗτος εἰς δικαστικὴν τινὰ πρᾶξιν ἀναφερόμενος, ἦν περιττὸν ν' ἀναπτύξωμεν ἐνταῦθα, δὲν εἶναι εἰμὴ ἐκτενὴς τις ἀπολογία τοῦ Ἰσοκράτους, καὶ τὸ κάλλιστον ἴσως τῶν συγγραμμάτων του. Ὁ Αὐγουστος Καρτελιέ, (Auguste Cartelier) παιδαῖος μαθητὴς τῆς φιλολογικῆς σχολῆς τελευτήσας κατὰ τὸ 1833, ἀφῆκε χειρόγραφον μετάφρασιν τῆς Ἀντιδόσεως, ἥτις ὅσον οὕτω ἐκδοθήσεται, ἐάν μέχρι τοῦδε δὲν ἐξεδόθη.

(β) Ὁ Βουασσανάδ ἔγραψε τὸ ἄρθρον Ἰσοκράτης ἐν τῇ Παγκοσμίᾳ Βιογραφίᾳ.